

zarysu: „Dopiero klęska Niemiec w r. 1945 oddała znowu Śląsk do rąk słowiańskich. Ziemie, które niegdyś oderwały Prusy od Czeskiej Korony, są dzisiaj polskimi. Śląski „Vratislav” jest dzisiaj polskim Wrocławiem”.

W przedmowie zaznacza Autor skromnie, że praca ta jest przeznaczona jako podręcznik do egzaminów i rygorozów prawnych i że pod tym głównie kątem widzenia została ona napisana. Sądzymy jednak, że zdobędzie ona sobie także pewne miejsce w literaturze naukowej, żeby już nie mówić osobno o tym dalszym pożytku, jaki będzie miał z niej każdy, kto zechce — dla takiego czy innego celu — w łatwy stosunkowo sposób zapoznać się z dziejami ustroju i prawa czechosłowackiego. Ułatwia to zadanie zarówno zamieszczony na końcu pracy „Przegląd tworów państwowych, dynastyj i panujących”, jak również dość szczegółowy indeks.

Pracę tę poświęcił Autor pamięci swych zmarłych profesorów: Karolowi Kadlecowi, Miłosławowi Stieberowi i Janowi Kaprasowi.

Wojciech Hejnosz (Toruń)

Medieval Russian Laws. Translated by George Vernadsky (Number XLI of the Records of Civilisation Sources and Studies. Austin P. Evans Editor), New York 1947, Columbia University Press, s. 106.

Wydawnictwo to ma na celu uprzystępnienie uczonym nie znającym języków słowiańskich kilku najważniejszych pomników prawnych wschodnio-słowiańskich.

Pierwszym z ogłoszonych w przekładzie pomników prawnych jest Rуска Prawda. Ogłoszony został przekład zarówno tzw. „Krótkiej Prawdy”, składającej się z 43 artykułów, z których 17 pierwszych artykułów (tzw. Prawda Jarosława) pochodzi z końca X lub początku XI wieku, jak i tzw. „Szerszej Prawdy”. Ten ostatni pomnik prawny pochodzi z końca XI lub z pierwszych lat XII wieku. „Szersza Prawda” składa się w znacznej części z ustaw Włodzimierza Monomacha.

Następnym pomnikiem prawnym przełożonym przez prof. Vernadskiego jest Statut Ziemi Dźwińskiej (Dwinskaja ustawnaja gramota), wydany dla ziemi tej przez w. ks. moskiewskiego Wasyla w 1397 r.

Przekłady Pskowskiej gramoty sądowej, oraz Nowogrodzkiej gramoty sądowej zamykają zbiór.

Autor zaopatrzył wydawnictwo wstępem, w którym daje krótką charakterystykę poszczególnych opublikowanych pomników. Wskazuje też na pewne podobieństwa między postanowieniami tych pomników prawnych z postanowieniami zawartymi w źródłach prawnych zachodnio-europejskich. Dla nieobeznanych bliżej z prawem wschodnio-słowiańskim bardzo cenne są objaśnienia zawarte w odsyłaczach.

Przy końcu wydawnictwa umieścił autor bibliografię, w której podany został wykaz wydawnictw, zawierających teksty opublikowanych w przekładzie źródeł, oraz odnośną literaturę. Bibliografia ta nie jest pełna.

W wykazie wydań Ruskiej Prawdy brak: B. D. Grekowa, Ruskaja Prawda po spiskam Akademiceskomu, Karamzinskomu i Troickomu, Moskwa 1934, A. J. Jakowlewa i L. W. Czerepina, Ruskaja Prawda po spiskam Akademiceskomu, Troickomu i Karamzinskomu, Moskwa 1928, oraz E. F. Karskiego, Russkaja Prawda po drewniejszemu spisku, Leningrad 1930. Spis literatury dotyczącej Ruskiej Prawdy należałoby poza starszymi pracami A. Maksymejki, oraz I. A. Stratonowa uzupełnić rozprawką S. W. Juszkowa, Russkaja Prawda kak kodeks russkago feodalnogo prawa, ogłoszoną w „Trudy perwoj naucznoj sessji Wsesojuznogo Instituta Juridiczeskich Nauk” Moskwa 1940, s. 106 n., pracą tegoż autora Oczerki po istorii feodalizma w Kijewskoj Rusi, Moskwa 1939, a wreszcie jego obszerną recenzją nowego wydania Ruskiej Prawdy („Ob Akademiceskom izdaniu Prawdy Ruskoj”), ogłoszoną w czasopiśmie Istoryk-Marksist 1941 nr 2, s. 95—102.

Uzupełnienia wymaga również wykaz wydań Pskowskiej gramoty sądowej, jak również wykaz literatury dotyczącej tego pomnika prawnego. Nie zostały w wykazie uwzględnione: M. M. Bogosławskij, Krestjanskaja arenda w Pskowskoj Sudnoj Gramocie, Istoriceskija Izwiestija II, Moskwa 1917 s. 3—46, A. B. Gincburg, Nowogrodskaja i Pskowskaja Sudnyje Gramoty. Teksty. Petersburg 1888, S. W. Juszkow, Pskowskaja agrarnaja rewolucija w konce XIV wieka. Zapiski naucznoego Obszczestwa Marksistow nr 3. Moskwa 1928, N. Kałaczow, Pskowskaja Sudnaja Gramota sostawlennaja na wiecze w 1467 g. „Moskowitzjanin” nr 2. 1848, P. E. Michajłow, Nowyje dannyje dla Kommentaria Pskowskoj Sudnoj Gramoty, Izwiestia Otdielenija Russkago Jazyka i Słowestnosti Imperatorskoj Akademii Nauk T. XVIII, kniga 2, s. 132 n. Petersburg 1913, N. Murzakewicz, Pskowskaja Sudnaja Gramota sostawlennaja na wiecze w 1467 godu, Odessa 1847, drugie wydanie 1868. Podkreślić wreszcie należy, że tekst Pskowskiej sądowej gramoty wraz z polskim przekładem ogłosił śp. Stanisław Borowski w wydawnictwie: „Materiały do ćwiczeń seminaryjnych z historii prawodawstw słowiańskich” t. III. Warszawa 1936.

Karol Koranyi (Toruń)

WYJAŚNIENIE

W związku z jednym ustępem mojej recenzji zamieszczonej w I tomie Czasopisma, z pracy Dra J. Wiślockiego o „Prawie rzymskim w Polsce” nadesłał mi autor wyjaśnienie, z którego

wynika, że publikację Harbuta pt. „Mały Rzym” zna i posiada w swojej bibliotece, a w bibliografii umieścił ją z powodu zawartych w niej kilku wiadomości dotyczących Piotra Bartynowskiego, który w latach 1829—1855 wykładał Pandekta w Uniwersytecie Jagiellońskim. Wobec tego upada oczywiście podniesiony przezemnie co do tej pozycji zarzut cytowania „na oślep, bez zapoznania się z treścią wydawnictwa”.

Z. Lisowski